

OP REIS IN HET ZUIDWESTEN.

BRIEVEN AAN MIJN NEEF.

I.

AAN HET STRAND.

Jukskei—W. Liebenberg—Prof. Hofmeyr—De Bergen van
Hottentotsholland—Van der Stel—Blikkieskost.

ALS iemand verre reizen doet, dan kan hij wat verhalen, zegt de wereldberoemde Juriaan! Ik ga je dus het een en ander meedelen van mijn reis naar Knijnsna en andere plaatsen.

Maar vooraf wens ik je hier wat rond te nemen om de plaats van mijn inwoning te zien. Dit zal je kracht vernieuwen, na het afmattend werk van de laatste drie maanden. Het zal mij ook goed doen, een ander op de schoonheden van de natuur te wijzen, want ik ben in de laatste tijd zo pruttelend en neerslachtig, dat ik geen raad met mezelf weet. Als ik dus nu en dan op bestraffende toon spreek, beschouw dit dan maar als tegen mezelf gericht, en niet alsof ik tegen jou wil preken.

2 OP REIS IN HET ZUIDWESTEN

Deze plaats is bij uitnemendheid *het* Strand van Zuid-Afrika. En in deze laatste weken hebben de bezoekers uit alle delen van ons land, zich in prachtig weer mogen verlustigen.

Op de brede platte oever, die zich van Gordonsbaai zover het oog kan reiken, uitstrekt, gaan we nu een wandeling doen.

Hier, dicht bij de huizen zijn de bejaarde Paarlieten en Stellenbossers bezig met een spel, dat alleen aan het Strand, sedert onheugelijke tijden, gespeeld wordt. Wij noemen 't *Jukskei*. Het is meer bevorderlik voor de gezondheid dan voetbal. Hoewel jukskei met stukken hout gespeeld wordt, die naar een rechtopstaand paaltje geworpen worden, hoort men nooit van schedel- of beenbreuk. Allen komen eruit, vrolik en opgeruimd, en kunnen morgen weer spelen.

Met voetbal is 't anders. Niemand is zijn leven zeker. Zelfs de toeschouwers krijgen soms een beroerte van opgewondenheid, of vallen flauw van schrik, als er een verminkte speler van het terrein verwijderd wordt. En als het spel voorbij is, moeten zij, die dan nog leven, hun armen en benen laten verbinden, om als dragers te kunnen dienen bij de teraardebestelling van hun verslagen tegenstanders.

Hoe jukskei gespeeld wordt, zal ik niet zeggen, want dan begint men dit ook op andere plaatsen in te voeren. Niemand denkt aan jukskei, als hij het Strand verlaat, en zo blijft dit spel een eigenaardigheid van deze plaats.

Maar kijk, daar zit mijn vriend Willem Liebenberg

weer alleen op 't zand, alles zo rustig en kalm te beschouwen als een filosoof van de oude tijd. Hij is van Piketberg gekomen, om hier uit te rusten. Hij zegt: "dit is die Strand van Somerset. Ek doen dus niks as *sommer sit!*" Hij heeft gelijk ook, want *voor de bezoeker* is deze plaats in de echte zin van het woord Luilekkerland.

Doch we gaan verder. Hier komen we de sterk-gespierde Pieter Le Roux met de blozende Annie Pienaar tegen. Hoe gelukkig is hij! Gisteren zag hij er erg kroes uit, doch een enkel klein woordje van Annie heeft de wolken weggevaagd, en het dorre zand in een zilveren straat herschapen!

Daar gaat de schrandere Jannie Louw, die advokaat wil worden, met een rijke onderveldse nooi aan zijn zij. Hij neemt heden praktiese les in het pleiten, en ik voorspel je, hij wint zijn zaak, vóórdát hij Gordonsbaai bereikt!

Hoe schilderachtig, die vele groepjes van tevreden en opgeruimde jongelieden, die we overal langs het strand aantreffen!

Onze gedachten voeren ons terug meer dan dertig jaren, toen het Strand ook voor ons een paradijs was. We gunnen die jeugdige paren zulke genotvolle ogenblikken. Maar waar, waar zijn die zoete, schone, beminnelike gestalten, die, zo lang geleden, even levenslustig, hier op en neer wandelden, elkaar plagend of verblijdend?

Doch er is geen tijd om in zwartgallige mijmeringen te vervallen, want hier dartelen en rollen en

4 OP REIS IN HET ZUIDWESTEN

huppelen ze over 't zand, die blijde kinderscharen. Welk een uitbundige vreugde bezielt de jeugdige gemoederen! De drukkende schoen is uit, en de nare kous is af! Zodra die kleine guiten de zee in 't oog krijgen, hoort men: "O moeder, kijk tog al die kinders daar is kaalvoet! Ag mammie, toe tog!" En zo gauw als je zegt "mes!" daar trekt de schoen en daar waait de kous, en hoera! daar vliegt de kleine rakker als een pijl uit de boog, om zich te mengen met de fortebouwers op het zand!

Welk een fraai gezicht, maar toch, arme, lieve, vrolijke kinderen, het gaat nu reeds zo moeilijk om een bestaan te vinden. . . .

Man, zwijg! De God hunner vaders leeft nog. Laat de kinderen zich toch naar hartelust vermaken in de lachende zonnestralen. Hoe kan jij nog zo vol zorg en kommer zijn, als 't luchtgewelf, zo vlekkeloos blauw, ons predikt van Gods goedheid?

Zie je daar ginds die oude man, zo statig als de vaderlandse populier? Hoe hartelik deelt hij in de vreugde van de kleinen! Hij is de vaderlike vriend van allen. Men heeft hem lief, omdat hij in allen belang stelt. Tachtig jaren waren nodig om hem naar ziel en lichaam te vormen tot die man, zo sterk en opgeruimd. Hij komt natuurlijk om te rusten, en preekt dus slechts tweemaal elke Zondag en eenmaal in de week, en zo nu en dan levert hij een toespraak bij een bidstond. Hij legt vele bezoeken af, en is altijd hoopvol en goedsmoeds. Hoeveel hij leest en schrijft, weet niemand. En als hij over een

paar weken naar Stellenbosch terugkeert, dan vertelt hij aan de studenten daar welk een heerlijke *rusttijd* hij aan Strand doorgebracht heeft!

O enige Klaas Hofmeyr! Vriend, neem die oude professor tot voorbeeld. Wandel in het licht van Gods aangezicht, en laat de zwaarmoedigheid varen.

Ja, 't is waar. Neem hem zoals hij is; we zullen zijns gelijke niet weer zien. Maar, Oom Klaas wordt oud, en moet weldra ook henegaan en dan. . . .

Kijk, daar begint je sombere natuur al weer de overhand te krijgen.

Kom, vriend, gaan we nu hier op een van de banken zitten. Ik heb mijn oude schoolmaker Fouché, van Robertson, beloofd, iets te schrijven over deze woelige plaats, waarheen men komt om uit te rusten. Ik zou dus graag een paar zielverrukkende volzinnen over de wentelende baren van dit dreunend geheim, hier voor ons, op papier willen stellen, iets, dat hem een koude rilling door de leden jagen zal. Hoe klinkt dit bijvoorbeeld?

Zie eens daar, naar de kant van Steenbrasrivier, hoe de scherpgetande rotsen als toegerusten tot de krijg, gereed staan voor een van die huiveringwekkende golfslagen. Let op hoe de baren zwellen, hoe de ontzagelijke watermassa met woest geweld de vaste rotsen tegenstormt.

Boem! de rots is weggeslagen, is verdwenen in de diepte!

Neen, daar duikt hij op uit die bruisende verwar- ring, en schijnt tartend te zeggen: "Ik sta pal!"

6 OP REIS IN HET ZUIDWESTEN

Zie hoe de zee zich krampachtig terugtrekt, en, met een geluid als van de verre donder, zijn tegenstander toegromt: "Ik kom weer!"

Neen, 't wil me maar niet lukken, iemand ook maar een flauw denkbeeld te geven van de zee in zijn ontzagwekkende openbaringen.

Welnu, laat ons dan zien, of we meneer Fouché niet kunnen doen watertanden door een beschrijving als deze:

Hoe liefelijk is de stilte, die daar heerst! Hoe helder is de lucht! Hoe spiegelglad is de oppervlakte van de wateren! Slechts hier en daar een rimpelachtige beweging, als een lief kind met kuiltjes in de wangen, dat de zoete lipjes tot een glimlach plooit! Zo komen die krullende golfjes nader en nader, om de moederaarde hier aan onze voet te minnekozen en te kussen.

Ach vriend, ik zie, het verveelt je te luisteren naar iets, dat over de zee gezegd wordt. Jij denkt maar aan de vele slachtoffers, die de zee opeist, en dit maakt je naar!

Keren we dus huiswaarts. Al wandelende kunnen we onze prachtige bergen bewonderen, die in een halve cirkel ons omringen. Of een halve cirkel ons ook omringen kan, laat ik aan de geleerden over!

De bergen van deze aarde! Welk een verbazende invloed hebben ze op de mens, op het vormen van zijn gewoonten en karakter? De zee ook, maar wat mij aangaat, de zee vervult me dikwels met weemoed, als hij zo droevig kermt en kreunt. Men voelt dan

zijn diepe ellende en nietigheid. Doch heffen we de ogen op naar de bergen, dan rijst in 't geslingerd mensehart de hope weer. Dan voelen we ons weer tot iets in staat.

Maar om tot onze bergen terug te komen. Hoe baden ze zich nu in de stralen van de ondergaande zon! Welk een mengeling van zachte kleuren! Hoe gaan de heldere lichtpunten als 't ware onmerkbaar over in die diepe, donkere schaduwen! En hoe schijnt die bergketen nu als de arm van een tederminnende moeder, uitgestrekt om haar kinderen te omvatten en te beschermen! Ja, zo rusten Somerset en Gordonsbaai en al onze dorpjes en plaatsen elke avond tegen die sterke arm aan.

Geen wonder, dat goeverneur W. A. Van der Stel dit gewest zo beminde, dat hij zich een groot en fraai huis nabij die bergen liet bouwen, en een boerderij op grote schaal begon te drijven, waardoor hij de boeren zo zeer tegen zich verbitterde, dat ze niet rustten, totdat hij uit zijn ambt ontslagen werd. Als goeverneur deugde hij zeker niet, maar als boer was hij een vèrziend, ordelik en ondernemend man.

Doch het wordt laat. We moeten vroeg naar bed, want morgen ga ik op reis. We zullen eerst wat genieten. Aan 't Strand heeft men gewoonlik een goede eetlust. Hier hebben we snoek en geelbek voor onze bezoekers. Voor mij echter het laatste stukje van een heerlike biltong van Roggeveldsbergen!

Hoe een mens kan zeggen, dat hij het leven geniet, als hij nog nooit biltong heeft gesmaakt, is mij een

onoplosbaar raadsel! Zolang we slechts boerebeschuit, biltong en koffie hadden, waren we een volk zo gelukkig als de wereld er geen tweede tonen kan,— gezond, blij, goed van hart en helder van verstand. Nu eten we ingevoerde blikkies . . . gemors! Vandaar dat we ziekelijk en kwaai, en net zo slecht als andere volken beginnen te worden!

Vroeger hoorden we dikwels, dat een of ander vreselijke ziekte onder 't vee in andere landen grote verwoestingen aanrichtte. Doch sedert men het vlees uitvoert, is er geen ziekte meer in die landen. Al het vlees is gezond! En we eten het maar, zonder vragen te doen! Bah, ou Neef, welke akelige dingen hebben we toch al op die wijze in onze arme lichamen opgenomen! In ons land willen we niet eens een geilziek schaap eten, al wordt hij voor onze ogen geslacht. Maar als het vlees van een ezel, die aan de droes gestorven is, in een blikje van Amerika komt, dan zeggen we: "Ai, hoe lekker smaak die Amerikaanse beestevlees tog!" Een oude wijsgeer heeft gezegd, dat de mens is wat hij eet. Laat ons dus zeer voorzichtig zijn met uitlands kost!

We lopen daarbij gevaar, andere landen als volmaakt te beschouwen en ons eigen land met zijn gezonde produkten te verachten. En Zuid-Afrika is toch een schoon en heerlijk land, waard om voor te leven, en desnoods ook voor te sterven, zoals velen van onze dappere tijdgenoten gedaan hebben.

II.

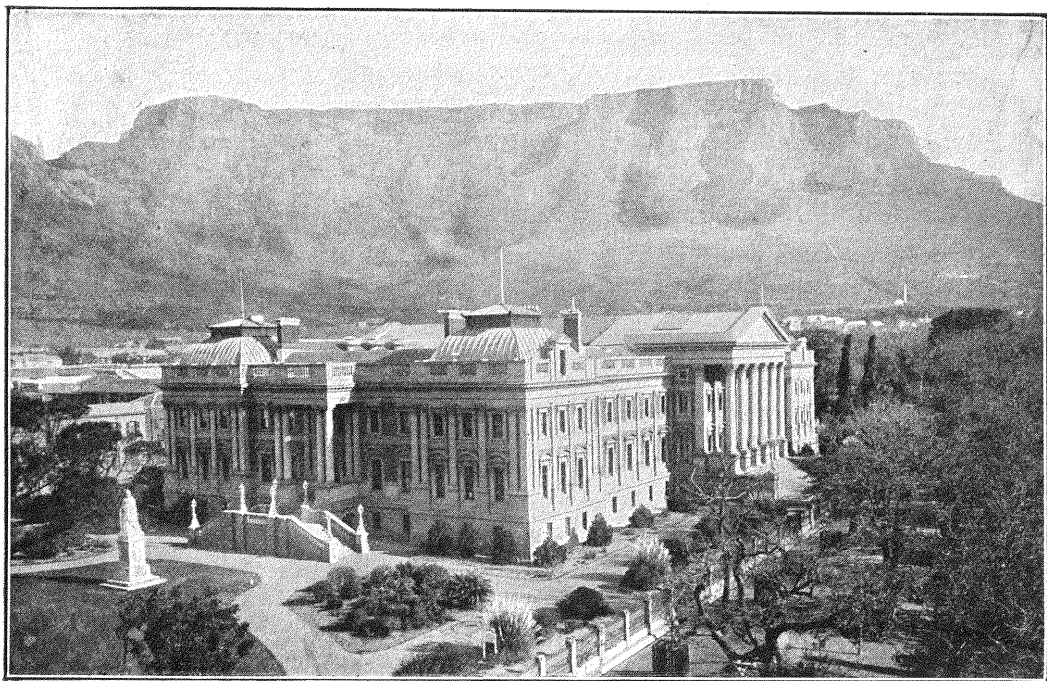
IN EN OM DE KAAPSTAD.

Prof. Marais—Johan Van Riebeeck—Johannesburg en Kaapstad—Het Grand Hotel—Zeepunt—Ds. Brümmer—Oude Putten—Een Gezegde van Gladstone.

EEN paar dagen geleden werd me de schoonste gelegenheid aangeboden, om drie weken lang over de onmetelijke uitgestrektheden van ons vaderland naar hartelust te zwerven.

In de eerste plaats moesten we ergens heen, tot herstel van krachten, na een duchtige aanval van de influenza. Het kost natuurlijk geld, maar liever geld voor een tocht, die nieuwe levenskrachten wekt, dan voor patente medicijnen, die de kiemen van dood en verderf in het lichaam zaaien. Het is een zegen voor ons volk, dat de heer Merriman die medikamenten zo hoog belast heeft. Want nu zullen de mannen hun vrouwen verandering van lucht bezorgen, in plaats van hun geld op dodelik "meestergoed" te gaan verkwisten!

In de tweede plaats had ik een overeenkomst getroffen met de altijd hulpvaardige prof. Marais om

Kaapstad.

mijn huis aan het Strand te betrekken gedurende de vakantie en mijn werk op zich te nemen, zodat mijn kerkeraad geen moeite zou hebben om predikers voor die tijd te zoeken.

In de derde plaats,—want alle goeie dingen bestaan uit drie,—zou ik niet weer de kans hebben om met een goedkoop spoorwegkaartje te reizen. Ik ben er niet ontroostbaar over, dat de koncessies teruggetrokken zijn. Ik denk, we kunnen in deze tijd blij zijn, dat dit het geval is, om redenen, “te veel om te melden,” zoals onze afslagers zeggen. Ik wenste echter nog eenmaal van mijn voorrecht gebruik te maken,—daar ik niet veel geld had, en de reis wat lang zou duren.

Op 19 Junie gingen we dan op reis en wel van Somerset Strand naar de Kaapstad! Dit doet je waarschijnlijk denken aan de oude boer, die wat geld gespaard had en begerig was om de wereld te zien. Hij zei aan zijn leraar, dat hij nu ook een reis ging ondernemen; maar, hij wist nog niet zeker, of het zou zijn . . . naar Europa, of . . . naar Piketberg!

Mijn raad is altijd: ga eerst naar de Kaapstad; dan zal je spoedig tot een vast besluit komen, waarwaarts jij je wenden moet. En dit niet alleen, maar onze oude stad, daar aan de Tafelbaai, biedt gedurig allerlei tonelen aan, die de moeite waard zijn om gezien te worden. De trotse bergen, de woelige wateren aan hun voet, de plantages en tuinen in de voorsteden, de grote handelshuizen, de vele kerken en publieke gebouwen, die bonte mengeling van

levende wezens in de straten, en vele andere dingen doen je van het leven genieten. Ben je moedeloos, afgewerkt of krank, ga naar de stad onzer vaders, en je zult vernieuwd van krachten terugkeren.

Johan Van Riebeeck stichtte de Kaapstad meer dan 250 jaren geleden, zodat er reeds veel is, dat oud genoemd kan worden, en ons met eerbied vervult. Ik houd veel meer van oude dingen dan van nieuwe. Een nieuwe stad, zoals Johannesburg, die als een paddestoel opspringt in de woestijn, doet me altijd denken aan het rijmpje—

“Vroeg rijp, vroeg rot,
Vroeg wijs, vroeg zot!”

Als het goud uitgegraven is, zal de goudstad een vervallen steenhoop worden, terwijl onze oude stad onder alle wisselingen van het lot staande blijven zal. De geaardheid van ons land is nu eenmaal zó, dat aan de voet van de Tafelberg altijd een grote handelstad zal moeten blijven. Of de zee moet er niet meer zijn!

We namen onze intrek in het Grand Hotel. Ik doe het soms om de eerste dag daar te logeren, omdat het dicht bij het station is, en men er goed behandeld wordt. Er is een ruim balkon, waar men wandelen, zich aan het gewoel beneden in de straten wennen en een verder reisplan uitdenken kan.

Zo gebeurde het nu ook. Alles was spoedig besloten. Morgen gaan we naar een logieshuis te Zeepunt; Zondag naar de Kerk van ds, Brümmer, en Maandag op reis naar George.

Je zult het me niet ten kwade duiden, als ik nogal dikwels melding maak van kerken en predikers, want ik heb een hartstochtelijke liefde voor die zaken en personen, omdat ze zoveel invloed ten goede op mij uitgeoefend hebben.

Zo gingen we dan naar het kosthuis van mej. Du Preez, te Zeepunt. De Hollandse Kerk van Drieankerbaai is niet ver van daar. De kerk is schoon gelegen aan de voet van die geheimzinnige berg, die als een rustende leeuw, door de eeuwen heen, over het zeevlak tuurt. Vooral van de zee gezien, maakt het godsgebouw een aangename indruk.

Binnengekomen trekken de fraaie, geschilderde vensters en de gedenkstenen aan de muur alras de aandacht. Kom er, als je mijn raad wilt aannemen, twintig minuten vóórdát de dienst aanvangt. Je hebt dan tijd om die schilderijen en stenen te bewonderen, en je goed- of afkeuring eraan te hechten, dat je ze hier in de kerk vindt. Die prachtige vensters zijn juist achter de prediker, en laten bijna geen licht toe, op hem te vallen.

Een beschrijving van de persoon van de prediker, zoals hij daar staat, moet dus niet als zeer nauwkeurig beschouwd worden. Men moet meer licht op een onderwerp hebben, vooral als dat onderwerp een mens is, om hem duidelijk te kunnen tekenen.

Ds. Brümmer is lang en schraal van lichaamsbouw. Hij is nog betrekkelijk jong, en ziet er bepaald jonger uit dan hij werkelijk is, omdat zijn gelaatstrekken zo fijn zijn en hij geen baard draagt. Hij heeft een fraai

gewelfd voorhoofd, waarachter een schat van geleerdheid zit, die hij door veel studie dagelijks vermeerdert. Hij kan de titels M.A. en B.D. achter zijn naam schrijven, want die heeft hij eerlijk verworven door hard daarvoor te werken.

Zulke titels, achter de naam van een medebroeder, zie ik graag. Wat mezelf betreft, ik troost me met de gedachte: nu zal niemand toch iets buitengewoons van mij verwachten!

In zijn voordracht is ds. Brümmer kalm en bedaard. Hij rekt het derde of vierde woord in elke volzin wat lang, en geeft de aandachtige toehoorder alzo tijd, om aantekeningen van zijn rede te maken. Hij redeneert met helderheid en is zeer prakties, zoals men verwachten kan van de begaafde schrijver van de "Kolom der Kinderen" in *De Kerkbode*. Ds. Brümmer heeft de gewoonte, eerst de kinderen omtrent 10 minuten lang toe te spreken, voordat hij zich tot de volwassenen wendt. Hij sprak over de putten, die Izak opende, nadat ze door de Filistijnen toegestopt waren.

Neef, ik denk, het is meer dan tijd voor onze kinderen, om die oude putten door hun vaders gegraven, weer te openen: Gods woord, Gods huis, de tradities van ons volk zijn toegestopt door de Filistijnen van de vleselijkheid, van de tijdgeest en van de veranderzucht.

Ds. Brümmer is skriba van de Ring van Kaapstad. Een man van zijn geaardheid en talenten kan vele jaren in dezelfde standplaats blijven, zonder dat men

van hem moe worden zal. Want hij is als een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt. Hij kan even leerzaam preken over de nieuwe wijn van het Evangelie als over de oude putten van levend water.

De grote Gladstone zei, dat hij niet van mensen hield, die slechts eenmaal op de dag des Heren het Godshuis bezochten. Ik ook niet. Ik ging derhalve ook de avonddienst bijwonen, die door een leraar van de Wesleyaanse Kerk geleid werd. Hij hield een geleerde preek over de opvoeding. Het zou jou goed gedaan hebben, hem te horen, daar jij de opvoeding van de jeugd als levenstaak hebt opgevat.

Nu zullen we maar rustig slapen tot morgenochtend. Dan gaan we nog het een en ander voor de reis aanschaffen, raadplegen met verscheiden vrienden, die met het Zuidwesten bekend zijn, en zullen dan op de bepaalde tijd op het perron zijn, wel toegerust voor de tocht naar de allerschoonste delen van onze Kolonie. Mijn ondervindingen op die reis deel ik je in een reeks van brieven mee, zo de Here wil en we leven. Ik zal je derhalve niet langer ophouden.

III.

OP WEG NAAR GEORGE EN AANKOMST
ALDAAR.

Slinger—Van Kaapstad naar Worcester—Per spoor van Worcester—De Drakensteinbergen—Eerw. Kromberg—De Pastorie te George—Verwaandheid van sommige Reizigers.

TOEN je laatst van me hoorde, stonden mijn vrouw en ik gereed om per spoor naar George te reizen.

Van Worcester naar George zijn er slechts eerste- en derde-klas-rijtuigen. Laatstgenoemde worden bijna uitsluitend door de laagsten van onze gekleurde landgenoten ingenomen.

Ik heb een Hottentot graag als reisgezel . . . in een kar! Slinger komt overal zo handig in. Bij al de steilten laat ik hem uitlopen, waar ik aarzelen zou een blanke man dit te gelasten. Bij de uitspanning moet hij voor alles zorgen. Is de zon zo warm, dat ik niet van de schaduw van mijn rijtuig kan wegkomen, dan legt Slinger het vuur aan, en brengt me weldra een heerlijke beker koffie en een gebraden rib, die een prins zouden doen watertanden. Hijzelf, arme jongen, is dood tevreden met wat overblijft.

Als hij alleen is, kan je veel van hem leren. Hij kent al de bergen en kloven, waar jij je ook bevindt, beter dan een landmeter, want hij "wat Slinger is," heeft er dikwels lamsvlees gegeten,—dat hem niet toekwam! Niemand evenaart hem in het vertellen van de heldedaden van "Hasie en Schildpad" en van de treurige lotgevallen van arme ou Wolf, die maar, al jammers, door de sluwe Jakhals gefopt werd! Vooral ook munt hij uit in de wetenschap van plekken, waar de nare spoken zich erin verlustigen, een mens "die dood op die lijf te ja"! Slinger kan alles zo naar het leven tekenen. Zijn kracht ligt daarin, dat hij letterlik gelooft wat hij vertelt. Hij weet wat hij zegt, en zijn woorden maken een onuitwisbare indruk op ons, als we nog jong zijn.

In een kar heb ik dus niets tegen een Hottentot, want er is verse lucht genoeg. Maar de spoortrein maakt scheiding tussen ons. Men zegt, dat in een trein, die in dolle vaart voortstoomt en met Slingers gepakt is, de geur minder aangenaam is! Slinger zegt: "Baas, dit is 'n leun! Die ruik van ons Hottentotsvolk het ver mij nog nooit gehinner nie!"

Hoe het ook zij, om deze reden neemt de blanke man in Zuid-Afrika liever een eerste-klas-reiskaartje uit, al kost het zoveel meer. Dat deden ook wij.

De trein loopt toch lekker van de Kaapstad naar Worcester. Dit zal ik erkennen, al houd ik van dat voertuig zo min als van een gierigaard. Natuurlijk moet hij na de oefening van zoveel jaren, de kunst

verkregen hebben, om zo glad als zeep te lopen tussen die twee plaatsen !

En hoe aangenaam is de reis tot hier ! Van Kaapstad gaat men gedurig langs schoongelegerde stedekens, vriendelijke dorpen en liefelijke boereplaatsen ; door wijngaarden, koorn- en roggevelden ; over stilstvloeiende rivieren in de vlakten, en snelvlietende bergstromen in de kloven. Alles lacht de reiziger tegen, en stemt hem tot vrolijkheid, en voor de duizendste maal herhalen we het woord van de ouden : “Daar is tog maar één Boland !”

De Transvaler tracht wel spottend te zeggen : “Wat is in die ou Boland ?”

Hij komt echter heel dikwels kijken, of er iets is, en zal in de toekomst nog meermalen komen, want er zit magnetiese kracht in onze landouwen. Het gelaat van het aardrijk drukt de kalmte van een gevestigde orde uit. Stil en regelmatig wentelt zich het rad van de samenleving om. Dat jagen en smachten naar rijkdom en grootheid is bij ons niet zo machtig, dat we het evenwicht verliezen !

Doch we moeten op de andere lijn overstappen ; anders komen we nimmer te George aan. Deze spoorweg is nog maar een kind in vergelijking met de lijn van Kaapstad naar Kimberley. Vandaar dat het nog maar een rukken en stoten op vele plaatsen is. Men houdt op de onmogelijkste plekken stil, en blijft er zo lang, dat je meent, dat hier een groot station moet zijn, waar men koffie krijgen kan. Maar te vergeefs doorzoekt men de donkerheid

daarbuiten; er is geen gebouw te zien. Er wordt zo hard gesproken en aan de rijtuigen getimmerd, dat men zich verbeeldt, dat er ten minste twee wielen zoek geraakt zijn langs de weg. Ze wekken je tot driemaal in de nacht om de reiskaartjes te inspecteren, of om uit te vinden, of je slaapt. Nu, die arme kerels hebben ook maar min tijdskorting gedurende die lange, gure winternachten, en misschien is het daaraan te wijten, dat ze de reizigers onder allerlei voorwendsels wekken!

Ik moet zeggen, dat het pad uitermate nat was, beide op de heen—en terugreis. Dit kan misschien de oorzaak geweest zijn van al dat praten en stilstaan, van al dat stoten en rukken, als van een bok, die aan de krimpziekte lijdt!

De weg loopt over zeer oneffen veld zover ik zien kon. Hier doorsnijdt men geen lange Karroovlakten zo dor en kaal, dat je de toevlucht tot een nieuwsblad neemt. Neen, alles ziet er groen en fris uit. Gras en bosjes en beekjes en vogeltjes, die je zo door-eengemengd uit de trein aanschouwt, trillen van levensvreugde.

Daar aan je linkerhand is de voortzetting van onze bekende Drakensteinbergen. Hoe ongemerkt hebben ze zich vereenzelvigd met de Langeberg! En hoe kunstig schakelt deze zich weer aan de Outenikwabergergen! 't Is een ontzaggelek hoge muur, met natuurlijke forten en wachttorens versierd en versterkt, die je alzo vergezelt van de zee tot aan de zee.

“Hij stuit de wolken in hun vaart, en voedt

de stromen, en breekt de kracht der woedende orkanen."

Met welgevallen rust het oog op die lange, bochtige bergketen, die, als een van leven kloppend ader, mens en dier en plant zo mildelik voedt en drenkt en kleedt.

We zijn op weg naar George. En daar men uit de trein toch niets met enige nauwkeurigheid kan onderzoeken, ga ik je geen mededeling doen van dorpen en andere dingen, die we zo haastig voorbijgevaaren zijn.

Als je door het venster aan je rechterhand die landstreek gezien had, zou jij je verwonderen, dat ik van een zeer lange bergketen kon spreken. Want door je venster heb je geen bewijs van een zodanig berg gezien. Zo eenzijdig is de trein! In een kar gezeten ziet men de wereld vóór zich en ook aan weerszijden van de weg. Men krijgt alzo een denkbeeld van het groot geheel. In de trein zie je te dikwels het lelike gezicht van een medesterveling voor je, en slechts onsamenhangende stukjes en brokjes van een landstreek. De beschrijving moet alzo, om het minst ervan te zeggen, onjuist zijn. Ik zal dus liever enkele van die dorpen op mijn terugreis bezoeken, en je het een en ander daaromtrent verhalen.

We kwamen laat te George aan. De eerste man, die ik daar ontmoette, was mijn oude vriend eerw. Kromberg, van Kimberley. Ik had hem nooit te voren gezien. Maar een tijd geleden hadden we in de nieuwsbladen met elkaar kennis gemaakt! We

schudden elkaar nu zeer hartelik de hand, alsof er nooit iets onaangenaams tussen ons had plaats gehad ! Hij vertelde me, dat hij de vorige Zondag te George gepreekt had voor ds. Rossouw, die op reis is en dat mev. Rossouw ons aan de pastorie verwachtte. Dat was een aangename tijding, want het is een armzalige arbeid, om in de duisternis op een onbekend dorp naar een nachtverblijf te zoeken.

Het speet me, dat de leraar niet thuis was. We waren vroeger ringsbroeders, toen hij te Vanrhynsdorp stond en ik in Namakwaland. Er zou dus veel geweest zijn, waarover we met elkaar spreken konden. Ons verblijf aan de pastorie werd echter zeer veraangenaamd door zijn echtgenote en haar moeder, zuster en broeder. Haar broer, de heer Frank de Villiers, is goed bekend met bijna elk deel van de Kolonie en de aangrenzende gewesten. Onder 't roken van een gezellige pijp, zaten we soms uren lang over de natuurlijke schoonheden van ons vaderland te praten. Hij was gelukkig nog nooit in Europa, en ik ook niet !

Zie je, Neef, ik ben bang, dat een Zwitser me vragen zal, hem een beschrijving te geven van de Viktoria-waterval, van Thaba Bosigo en andere plaatsen, waarvan ik niets weet bij eigen ondervinding. En daarom ga ik vooreerst niet naar Europa !

Als je dit deel van de Kolonie een bezoek brengt, zorg dan, dat je als reisgenoot niet iemand bij je hebt, die in Europa of Amerika geweest is. Hij kan zo gemakkelijk al je plezier bederven, als je niet zelf

meer landen gezien hebt dan hij. Hij heeft altijd zulk een diep medelijden met jou, als jij je verwondering over een of ander schoon toneel laat blijken.

“O, kijk toch eens die waterval daar, en die varens, en die bloemen!”

“Ja,” zegt hij, “maar nu moet je eens in Zwitserland reizen, dan zal je verstaan, dat ik deze dingen bijna niet raak zie.”

“O vriend, hoe prachtig is het toch, hier op 't groene gras tussen die hoge bomen, en bij deze verfrissende bergstroom!”

“Ja,” zegt hij, als iemand, die ver boven de schepping verheven is, “iemand, die nu nog niets van de wereld gezien heeft, vindt dit nog al mooi. Ik neem het je ook niet kwalik, maar als je nu eens in de wouden van Duitsland. . . .”

Ik luister niet verder; ik haast me weg van zulk een verwaande gek, die gedurig gif mengt in mijn zoete beker. Ik spreek bij ondervinding. Ik ondernam eens een reis per spoor naar Delagoabaai, en had het ongeluk, een man bij me te hebben, die kort te voren in Europa was geweest en die bovendien nog een rijke Johannesburger was! Nu weet je genoeg!

Neem een oude, opmerkzame boer of een Hottentot om je alles te vertellen, wat zo al op deze en die plek gebeurd is; dan is het reizen een waar genot. Maar neem een van die dwazen, die zich als een geelhoutboom boven je verheft, en van uit de hoogte op je neerziet, en de hele reis zal een gekroonde naarheid zijn!

Maar, mijn lieve Neef, ik vergeet, dat jezelf reeds meermalen in verre landen gereisd hebt. Vergeef het me dus, als ik je beledigd heb, en slaap rustig voort tot morgen, dan geef ik je een beschrijving van George, als ik alles zal gezien hebben!

IV.

IN EN OM GEORGE.

Houtnukiesland—George—School—Kerk—Leeskamer—De
oude Baken—Eerw. Meeser—Mej. Heyns.

WAT zal ik van George en het omliggende land
zeggen?

Toen ik een kind te Murraysburg was, wandelde
ik eens naar de markt, en zag er een wagen, met
planken en gedroogde vruchten beladen. Een oude
man zei aan me: "Dit lijk na 'n k rel van Hout-
nukiesland."

Ik wist niet waar dat land gelegen was.

Vele jaren verliepen, eer ik dat woord andermaal
hoorde, en wel van een wagenmaker te Worcester.
Op mijn vraag, waar hij zijn timmerhout vandaan
kreeg, was zijn antwoord: "uit Houtnukaland." Ik
dacht, dat hij de draak met me stak, en sprak er niet
verder over.

Maar nu, twintig jaren daarna, moet ik uitvinden,
dat dit het land is. . . .

Outenikwaland! . . .

Een zoetklinkende naam, niet waar, voor een

distrikt zo fraai en vruchtbaar? Waarom verbrouwen onze mensen toch somtijds de namen van plaatsen zó, dat een kind dit niet op zijn kaart kan vinden! Verlorenvallei raakt ook nog een dag verloren, als men erin volhardt, het te noemen: Floorvlei!

George, de hoofdstad van dit distrikt, is een eigenaardig dorp. 't Is zeer wijd uitgelegd. De erven zijn veel groter dan op andere dorpen. De huizen staan ver van de straat, diep in de tuinen. Dit alles maakt, dat het misschien het stilste dorp in ons land is, als we de uitgestrektheid en de bevolking in aanmerking nemen. De ligging is zeer gelijk en vlak, zodat men het dorp in zijn geheel eigenlijk niet goed zien kan.

Dit stille dorp doet denken. Hebben de ouden van dagen als met profetie blik door de tijden heen gezien en voorzorg gemaakt? Het schijnt zo. Want alles is in gereedheid gebracht voor een grote en woelige handelstad. Ruimte genoeg voor grote fabrieken, markten, parken, en straten, waar de voetganger veilig wandelen kan, ten spijte van wagens, trams, en motors, die met mensen en goederen beladen, bij tientallen heen en weer de winkels en kantoren zullen aandoen!

Die dag nadert, want Oudtshoorn aan de ene en Knijnsna aan de andere kant, moeten toch met George in spoorwegverbinding gebracht worden. Dan zal het weer blijken, hoe ver onze vaderen in de toekomst gezien hadden, toen de een tot de ander in die langvervlogen dagen zei:

“Ou broer, laat ons daarop staan, dat die erwe groot moet wees en die strate wijd, want ek voel an mij lijf, dit gaat nog eendag 'n groot plek word !”

Dan zal het antwoord gegeven worden op de vraag zo dikwels gedaan : Waarom zo wijd ? Dan zullen we zeggen : hoe verstandig van die oude mensen om roo jaren geleden het dorp zó in te richten, dat alles van het heden erin past !

De sluimerende krachten van de inwoners van George zal dan in het leven worden geroepen. Zijn tuinen zullen dan prijken met alles wat het hart begeren kan. Laat het gras dus maar welig groeien in de straten en tuinen. Spoedig is de tijd daar, dat men niet meer zeggen zal : het baat toch niet, dat ik zo hard werk ; er is toch geen markt voor de produkten, en het gras groeit sneller dan ik het kan uitroeien. Als de arme grondbezitter toch dan maar niet zijn stukje grond aan een fortuinzoeker gaat weggeven, dan zal hij een goed inkomen uit zijn tuin hebben.

Maar ik verlies me alweer in droombeelden. Je verwacht, dat ik je iets zeggen zal van het dorp, zoals het er op dit oogenblik uitziet en niet zoals het na vijftig jaren zal zijn.

Welaan dan, George is een van de rijkgezegende dorpen, wat regen betreft. Het regent er zeer veel, en gevolgelik is het nat en altijd groen. Bomen en al wat in de grond gelegd wordt, tieren welig. Niet-tegenstaande het zo nat is, is het een van de gezondste dorpen in de Kolonie, en de mensen worden er in de

regel oud. Er zijn goede hotels en ettelijke fraaie private woningen. Voor de opvoeding van de jeugd wordt goed gezorgd. We brachten een bezoek aan mej. van Niekerk (nu mev. Meyer), die zoveel gedaan heeft voor de opvoeding van de jonge dochters. Haar school en kostinrichting en goedbewerkte, uitgestrekte tuinen behoren tot de kostbaarste eigendommen van de plek.

Ook hebben de inwoners van George gezorgd voor de opvoeding van hun zonen. Mannen als de heren Piet Le Roux, van Wellington, en Charles Hofmeyr hebben hier jarenlang met vrucht gearbeid als hoofdonderwijzers van de jongensschool.

De nieuwe bibliotheek is een sierlik gebouw en strekt de inwoners, en bij name ou baas Heyns, die de grond daarvoor gegeven heeft, tot eer. Voor de deur staat een opgerichte steen. Dit is een baak, waarop het wapen van de O. I. Kompanjie en de naam van goeverneur Van de Graaff gegraveerd zijn. Hier staat het nu tussen twee kleine, zeer oude kanonnen. Man, dit oude pronkstuk steelt mijn hart. Ik heb dikwels gelezen van bakens door de oude goeverneurs opgericht, maar nooit geweten, dat ze zulke fijnbewerkte kunststukken waren!

De N.G. Kerk ziet er eerbiedwaardig uit. Door de geweldige regens, enige jaren geleden, stortte de toren in. Hij werd echter spoedig in zijn vorige gedaante hersteld. De kerkmuren zijn geweldig dik.

Groot-breed-dik! Je wordt in George gedurig aan deze afmetingen of graden herinnerd.

Het plafond van de kerk is eigenaardig. Je ziet geen kappen, die de eentonigheid van het gewelf breken. Doch waar de zoldering van de zijvleugels die van het schip ontmoeten, vormt het een grote holte, zoals de helft van een reusachtige klappernoot met de holligheid naar onderen gekeerd. De klank laat niets te wensen over.

In de konsistorie hangen de portretten van de drie eerste predikanten: d.i. Herold, Ballot en Kuijs. Laatstgenoemde moet een mooie man geweest zijn en hoe welluidend was zijn naam: Arnoldus Gerhardus Martinus Kuys! Hoe liefelijk klinken deze drie-lettergrepige namen, en hoe zacht valt het reine woord Kuys op alles!

Ik zie zo graag de portretten van leraars in de konsistorie van de kerk door hen bediend. Het stemt tot nadenken, tot ernst. Je voelt het: ook ik ben sterfelik, en hier moet ik aan medestervelingen het woord des levens verkondigen.

De portretten van prof. Muller en ds. De Beer, van Papendorp, heb ik er gemist. Hun namen worden echter in de oude gemeente nog in eer gehouden.

We hebben van ons verblijf te George genoten, hoewel het nat en koud was, want de regenval is dit jaar biezonder groot. De vrienden aan de pastorie en allen met wie we in aanraking kwamen, waren zeer vriendelik.

Ik had een aangenaam onderhoud met de oude heer Meeser, die jaren geleden het zendingwerk alhier deed, en nu nog te George woont. Hij kwam

me opzoeken en we zaten een geruime tijd te spreken over predikanten en andere mannen, die hij zestig, zeventig jaren geleden gekend had. Ik houd van zulke gesprekken. Je krijgt een beter inzicht in de dagen van olim, als je een van de overgeblevenen van die dagen ontmoet, als hij ten minste zo helder van geest is als onze oude vriend.

Mej. Heyns was zo goed, ons voor een rit te komen afhalen in haar koets met vier paarden bespannen. De oude heer Heyns heeft gelukkig nog geen motorkar, en ik hoop, dat hij zich dat ding niet zal aanschaffen om schrik en ontsteltenis in het rustig dorp te veroorzaken. Zijn rijtuig en vier levendige paarden en zijn oude koetsier zien er ook veel mooier uit dan een spookachtige motorkar, die zo onverwachts de draai omkomt!

Nu ja, we zagen alzo in korte tijd alles wat er in en rondom George te zien was. Het spijt me, dat men dit dorp niet de naam gegeven heeft van Outenikwa. George is zo kort, al trachten de inwoners ook, 't als twee syllaben uit te spreken: Ge-org! Dit klinkt toch niet mooi. Outenikwa daarentegen is als de zilveren tonen van een zacht melodion.

't Is een rustig dorp,—te stil, zal jij zeggen. Maar, er is toch altoos iets om je belangstelling op te wekken, vooral in de romantiese omgeving.

Doch, ik ben niet gekomen om hier te rusten. Ik wil verder gaan. En zo zocht ik naar een vervoermiddel naar Oudtshoorn. Na wat moeite lukte het me, een kar en twee flinke schimmels bij de oude heer

30 OP REIS IN HET ZUIDWESTEN

Adam Barnard te huren, voor £2 15s. Zijn zoon Alec zou ons erheen- en terugbrengen. De prijs is zeer billik, als men in aanmerking neemt, dat de weg grotendeels opdragend, en de afstand 7 uren is. We moeten heden namiddag reeds een groot deel van de weg afleggen, om morgen, vroeg genoeg, te Oudtshoorn aan te komen en er alles te zien.

Ik zal dus maar zeggen : smakelik`eten !

Van mijn ondervindingen op de weg naar Oudtshoorn vertel ik je, zo de Here wil, in een volgende brief.

V.

DOOR DE MONTAGUPAS NAAR KLIPDRIFT.

Blanco—Het oude Pad—Onze Voorouders—Fraaie Tonelen—
Een Beschonkene—De Spoortrein—Te North Station—
Klipdrift—Ds. Van Wijk en vrouw.

HET nam ons niet lang, om ons gereed te maken voor een reis met de kar. Want we zagen reikhalzend er naar uit, om weer, als in de dagen der jeugd, achter een paar levendige paarden te zitten.

We gingen het schilderachtig dorpje Blanco voorbij. 't Is op de heuvelen gelegen, dicht bij George. In de toekomst zal Blanco het buitenverblijf van de rijken en machtigen van George worden, als die dagen zullen gekomen zijn, waarvoor de stichters bij voorbaat gezorgd hebben.

Het gezicht, van Blanco op het omliggend land, is onbeschrijfelijk heerlijk. Zie toch eens die plantages door het goevernement op grote schaal langs de bergen aangelegd; die natuurlijke wouden, die stromen en planten en bloemen. Men drinkt maar in, en gevoelt zijn onmacht om op papier weer te geven wat het oog hier ziet en het hart gevoelt. Geen wonder, dat

er reeds geriefelijke woningen verrezen zijn, zoals de villa's van de heer Montagu White en dr. Truter.

Maar we kunnen op deze lagere verhevenheid niet langer verwijlen. We gaan nu de wonderschone Montagupas in, en wringen ons alzo door het Oute-nikwa-gebergte.

Dit is de liefelijkste kloof, die ik nog gezien heb,—en ik ben al door vele geweest. Bij Krokodilpoort en Bainskloof zijn de natuurtonelen ontzagwekkend, op sommige plaatsen zelfs huiveringwekkend groots. In verscheidene van onze bergpassen ziet alles er zo wild en woest en onherbergzaam uit,—de kale rotswan-den en vreselijke afgronden vervullen ons met schrik. Maar Montagupas heeft de liefelijke schoonheid van een edel, grootmoedig en oprecht vriend, die me goed en geen kwaad doen zal al de dagen van mijn leven.

Dit is geen gepast beeld ! zal je zeggen.

Ik weet het, maar ik kan geen beter vinden.

O man, de natuurtonelen zijn verrukkelijk schoon !

Maar zie eens daar aan je linkerhand, hoog tegen de steile bergen, het oude pad, waar vroegere geslachten met hun ossewagens reisden, om planken en gedroogde vruchten aan de verafgelegen binnenlandse dorpen te brengen.

Waarlijk, onze dappere voorouders lieten zich door niets ter wereld dwarsbomen, omdat ze hun tijd namen. Zij namen weken, waar wij uren gebruiken ! Zij kenden dus elk bosje en klip langs de weg. Wij daarentegen jagen maar altijd voort, en weten niets

aan het einde van de reis. Zij hadden tijd voor hun godsdienst, konden uren lang, met gespannen aandacht, naar een preek van hun oude leraar luisteren, en gingen terug naar hun woningen om te doen wat ze gehoord hadden. Wij zijn altijd haastig. Twintig of dertig moeten op één konferentie spreken en bidden. Alles moet kort en gauw afgedaan worden, want we moeten ons haasten naar een andere bijeenkomst! En hoe is ons leven na die vele en velerlei vergaderingen? Kunnen we elkaar vertrouwen? Onze vaders namen tijd. Ze doordachten wat ze lazen en hoorden. Ze wisten in wie ze geloofden, en daarom hadden ze zoveel moed om de moeilijkheden te overwinnen en zoveel geduld onder al de rampen van het leven. Ten grondslag van al hun doen en laten lag hun ongeveinsde godsvrucht.

Deze gedachten hielden me bezig, toen ik het oude pad, zo hoog in de bergen, gadesloeg, en ik kon niet helpen, het aan mijn reisgenoten te zeggen: "Zo hoog stonden onze gelovige vaders boven ons in hun onbesproken wandel en in hun stil vertrouwen op Hem, Die alles met zoveel wijsheid heeft gemaakt!"

Hoe gemakkelijk reizen we hier langs deze koninklike hoofdweg! Honderden voeten beneden ons bruist de kronkelende bergstroom, door de klippen heen, stort zich vrolijk van de rotsen neer, en gaat al zingende en spelende, waar Gods vinger hem een pad getekend heeft. Aan de bergzij verheffen zich de rotsen hoog boven ons hoofd, maar geen vrees bekruipt ons, dat ze ons verpletteren zullen. Integendeel,

ze schijnen vriendelik op ons neer te blikken en ons te bemoedigen om hun schoonheden te bewonderen. De kloven in alle richtingen zijn versierd met altijd groene bomen, met allerlei vormen van varens en bloemen, die zich tot hoog in de toppen van de bergen uitstrekken. We zien van onze verheven plaats in het rijtuig neer op de in elkander groeiende kronen van de bomen daar beneden, en troosten ons met de gedachte, dat, als we over de balustrade mochten vallen, we op een zacht en lovergroen bed te land zullen komen. Er heerst een soort van vriendelijkheid in dit verheven panorama : geen schreeuwende contrasten, geen wrede, barre rotsen, of gapende afgronden. Het ene toneel lost zich zo ongemerkt op in het andere. Hoe liefelik omstrengelen ze elkaar, die zacht glooiende hellingen en bossen en waterbeken, en vormen alzo een schoon geheel ! Hier is verscheidenheid in eenheid, zou professor Hofmeyr zeggen ! De Outenikwa-bergen tooien zich in het allerprachtigste gewaad in deze beroemde Montagupas, en stemmen de diepste snaren van het hart tot lof en dank. Ach, dat ik de pen had van een Coleridge, om de gewaarwordingen van de ziel, bij een gezicht als dit in roerende gedichten uit te drukken ! De woorden van Jesaja hadden voor me een nieuwe betekenis, waar hij zegt : “ De bergen en heuvelen zullen geschal maken met vrolik gezang voor uw aangezicht, en alle bomen des velds zullen de handen samenklappen ! ”

En toch moesten we ook hier ondervinden, dat er niets volmaakts is hier beneden. Want de enige

beschonken man, die ik op deze reis ontmoette, kwam het pad af, waggelde tegen de drijver, die langs de paarden liep, en stuurde hem een paar lelike woorden toe. Want een dronken man werpt steeds de schuld op de persoon tegen wie hij zich stoot!

Eindelijk zijn we boven op de bergen te North Station, en geven onze arme dieren wat rust. Hoe weldadig werkt een tocht met kar en paarden op de mens! De innerlike bewegingen der barmhartigheid worden opgewekt met betrekking tot het edele dier, dat ons zo moedig tegen de steilten heeft uitgesleept.

Dit is het geval niet met de trein. Wie denkt ooit met smeltend mededogen aan die aaneengeschakelde reeks van doodkisten, met Heintje Pik vooraan, dreiging en moord blazende tegen allen, die hem in de weg staan! Ik denk, de trein maakt ons hardvochtig en onvriendelijk. Want we trachten maar altijd, een ander uit onze kist te houden. En dringt hij zich er toch in, dan kijken we hem zo zuur aan, dat hij zich daar in het verste hoekje verbergt, alsof hij niet evenveel recht op de kist heeft als wij. De trein maakt vele mensen, die in andere opzichten te vertrouwen zijn, bepaald oneerlik. Zoek in de avond naar een plaats, en je zult uit elke kist een gesmoord gegrom horen: "Nee, dit is propvol!" zodat je bepaald lust hebt om hem toe te duwen: "jij zit propvol van een leugen, ja!" Als zedemeester kan ik de trein niet aanbevelen!

En dan de lange nachten! Gelukkig ben ik dit nu ontgroeid, maar vroeger, toen mijn vriend Pienaar

en ik op school waren, en met de grote vakantie naar Murraysburg gingen, droomde ik meer dan eens, dat ik levend begraven was. Ik schopte en gilte met de kracht, die de wanhoop geeft, terwijl mijn vriend zich bijna dood lachte :

“ Jong, wat is dit nou ver 'n lawaai ! ”

“ Ag, ou broer, ” zei ik, terwijl het zweet me afiep, “ ek droom mos, ek is in 'n doodkis ! ”

Je begriipt dus, lieve Neef, waarom ik weinig liefde voor de vuurwagen heb.

Maar wat zit ik nu hier boven op de bergen tegen de trein uit te varen? Hein zal toch, ten spijte van al mijn praten, zijn kisten steeds voortslepen, naar velden van diamanten en goud, waar zovelen reeds hun graf gevonden hebben !

Na dit alles zal een kopje koffie heerlijk smaken. Ik neem dus de uitnodiging van de baas van North Station aan, en treed binnen. Een kopje echte koffie is toch maar de ware Jakob! Maar bij de staties langs de spoorwegen wordt men verdrietig van al dat schotelgoedwater, dat, tegen zespence per kop, de dorstige reiziger wordt aangeboden.

Ou Neef, weet je in onze taal betekent *chicory*, “ siektekrij ! ” Je voelt je zo maar ziek en naar, zodra je dit walgelik vocht, dat misschien dagen achtereen opgewarmd werd, naar binnen hebt gejaagd. Bah! het is vreselik. Ik wens, dat de heer Merriman de chicory zwaar wil belasten !

“ Dit is ingespan en die wêreld lê nog wijd na Klipdrif toe ! ” zegt Alec Barnard.

We vertrekken dus, en rijden weldra over de werf van de heer Truter, een knappe boer, te oordelen naar de netheid en orde, die men zo in het voorbijgaan op zijn plaats, Doornrivier, ziet. We zijn nu door de Outenikwa-bergen, en de wereld wordt wijder. Ik voel me niet langer als een nietige slak, die langs de steilten opkruipt, maar als een reus, die de berggevaarten van mijn schouderen heb afgeschud, en zegevierend op de hoogten staat!

Hoe bekoorlik voor het oog, als je door die heerlike, doch nauwe bergkloven bent doorgestaan, eens weer te zien, hoe de wereld zich ontplooit! 't Is als een schilderij, die lachende rivieren en blijde heuvelen, die rijke boereplaatsen en onafzienbare weivelden, die je zo gaandeweg aanschouwt,—en daar, ver aan de horizon, een ondoordringbare, blauwe bergketen, met sneeuwbedekte toppen.

Wees gegroet, gij, bultige Zwartberg, mijn oude vriend, met wie ik vroeger reeds te Laingsburg en op andere plaatsen kennis gemaakt heb. Welk een zorgzame vader zijt ge voor uw kinderen, die dorpen en plaatsen daar beneden aan uw voet! Welke vergezichten biedt ge de onversaagde bergbeklimmer aan!

Maar ik mag me nu niet in allerlei bespiegelingen verdiepen. Ik moet tot het praktische alledaagse terugkomen.

Het is laat; waar zullen we vernachten? Te George had mev. Rossouw ons gezegd, dat we Klipdrift gemakkelijk vóór de nacht bereiken konden.

Klipdrift is de plaats, waar ds. S. W. Van Wijk, de tweede predikant van George, woont. Maar we hebben hem nog nooit gezien; ook heb ik hem geen kennis van onze komst gegeven.

“Ik hou er niet van zo met de deur in het huis te vallen,” zei mijn vrouw.

“Ik nog minder,” hernam ik, “maar de nood breekt wetten. Hier is geen hotel of logieshuis in de nabijheid, en we moeten toch ergens slapen.”

Ook dacht ik aan het Engelse spreekwoord: “A fellow-feeling makes us wondrous kind.” Ds. Van Wijk en ik zijn namelijk allebei tweede predikanten van onze gemeenten, en dientengevolge had ik, onder de omstandigheden, recht om te verwachten, dat hij ons gastvrijheid zal bewijzen. En ik heb me niet vergist. Hij en zijn brave vrouw ontvingen de nachtwolven met grote hartelijkheid. We gevoelden ons spoedig thuis in hun kleine, vriendelijke woning.

't Is zeker een stap in de goede richting, om een leraar hier te plaatsen, want ds. Rossouw kan onmogelijk op de duur al dat reizen volhouden in die uitgestrekte gemeente. En de mensen kunnen ook niet dikwels de kerk bezoeken, als ze langs die steilten moeten afzakken naar George.

Klipdrift is een zeer vruchtbare streek. Er wonen rijke struisvogelboeren, zoals de Raubenheimers en de Van der Westhuizens, die kostbare plaatsen bezitten.

De jonge leraar en zijn vrouw zijn zeer ingenomen

met hun eerste werkring, en ontvangen vele blijken van liefde van de gemeente. Uit grond van mijn hart wens ik hun Gods rijkste zegen toe.

En nu ga ik rusten, want ik ben moe. Slaap gerust, ou Neef.

VI.

VAN KLIPDRIFT NAAR OUDTSHOORN.

Gestrand—Mnr. Keller—Het Roken—Rijke Struiskoningen—
 Het Kerkgebouw te Oudtshoorn—C. Botha—Joden—Hans
 Pikeur.

WE verlieten Klipdrift laat op de morgen van 25 Junie van het jaar onzes Heren 1908. Oudtshoorn ligt slechts enige uren van hier.

Toen we in het rijtuig stapten, zei Alec, dat een van de paarden, Frank genaamd, niet op zijn stukken scheen. Het dier zag er tamelijk kroes uit. Doch we moesten verder. We bonden tabak aan de stang, en de schimmels draafden voort. Na een uur rijdens zag ik, dat het niet zou gaan. Ik liet uitspannen en Frank water drinken, zo warm als hij was. Dit heeft zeker zijn leven gered.

Maar aan het voortzetten van de reis viel vooreerst niet te denken. Uren gingen voorbij, daar in het eenzame veld. We hadden geen ketel om koffie te maken, en het was koud en nat. Gelukkig had onze zorgzame huiswaardin te Klipdrift erop aangedrongen, ons padkost mee te geven. De vrouw weet immers

instinktmatig, wat nodig is. Al zegt men ook herhaaldelijk :

“Zuster, we zullen op het dorp zijn, lang vóórdat de honger knaagt.”

“Alwas ! Neem maar daarom iets mee ; men weet nooit wat er gebeuren kan !”

Mev. Van Wijk, het zou uw hart goed gedaan hebben, te zien, hoe blij de gestrande reizigers waren, om daar bij het murmelend beekje het voedsel te genieten, dat u hun had opgedrongen ! Ik zei aan mijn echtgenote : “Die vrouwtje van Klipdrif is 'n doorn !” en je weet immers, Neef, dit is de hoogste lof, die een Afrikaner een mens kan toezwaaien !

Een paar van de kinderen van vader Jakob, die op weg waren naar Oudtshoorn met een karretje en één paard, hielden bij ons stil. Joden en Boeren komen met elkander overeen in vele opzichten, maar vooral in het verschaffen van hulp, waar het nodig is, zonder naar beloning om te zien. Ze hadden spijt, dat hun kar zo klein was, en zeiden, dat niet ver naar voren een goed man woonde, die ons zeker een paard zou geven. Ze zouden bij hem aanrijden, en hem met onze toestand bekend maken. Kort nadat ze ons verlaten hadden, liet ik Alec dan ook achternagaan. Twee uren verliepen, en we begonnen met verlangen uit te zien naar zijn terugkomst. We liepen de heuvel voor de derde maal op, en hoera ! daar kwam hij ook met een bruin handpaard aan.

“Maar o, ik was blij !”, zou vader McGregor zeggen.

Nu ging het weer jolig over de heuvelen en door de dalen heen.

Ho, ha! Hier is de woonplaats van de heer Martinus Keller, die ons het paard geleend heeft. We danken hem, en zitten weldra lekker te keuvelen onder het genieten van koek en koffie. Mev. Keller bracht ons door haar huis. Ik heb nog altijd gedacht, dat de plaats van de heer Louw De Wet, van Goudini, de netste en bestbewerkte plaats is, die ik ooit gezien heb.

Maar nu ben ik in de war.

Neef, je hoort soms de uitdrukking: "Man, jij kan in darie huis van die vloer af eet!"

Hier kan ik met waarheid zeggen: "Hier kan jij gerust van die kombuisvloer af eet!"

't Is een geriefelijke woning, keurig en met smaak gemeubileerd. De tuinen, kampen, stallen en alles op de plaats is mooi, tot de wonderlike vuurrode heuvels, daar aan de overzij.

Ik weet wat je nu denkt: je denkt, dat het paard, mij geleend, misschien wat te doen heeft met mijn beschrijving van de plaats!

Nu, denk maar zoveel als je wilt, en kom dan eens zelf kijken, of ik overdreven heb!

Ik kon met de bewoners sympathiseren, want in dat grote huis hoort je niet het zoete pitapet, pitapet van kleine voetjes. Maar, nu hebben wij, arme, kinderloze mensen weer andere voorrechten. Ik kan waar ik ook reis, mijn ganse huisgezin met mee meenemen. Dit maakt me gelukkig, totdat ik het

middagmaal gebruikt heb, en naar de pijp verlang. Waarom kan een vrouwmens toch geen tabaksrook verdragen ?

Van roken gesproken, doet me denken aan de behendigheid van Alec Barnard in dat tijdverdrif. Bij de steilten houdt hij nu en dan een paar minuten stil. In die twee of drie minuten springt hij van de kar, stopt zijn pijp, terwijl hij naar de koppen van de paarden stapt, steekt zijn pijp aan met de eerste lucifer, trekt dan alsof zijn leven ervan afhangt, blaast de rook door zijn neusgaten, en bestijgt zijn rijtuig met de leisels in de hand.

Ik kan hem dit niet nadoen, en wacht dus geduldig tot aan de uitspanning. Kijk, maar dan smaakt zo'n "pijpie" toch lekker !

Maar ik zal je niet ophouden, totdat de pijp uitgerookt is, anders komen we van avond niet te Oudtshoorn !

Wat een moeite kost het toch soms om van het ene onderwerp op het andere te komen, b.v. van de pijp op het dorp ! De rechte woorden willen maar niet komen. Ik zal dus maar met Oom Mias Coetzee, van Garies, zeggen : " Om 'n lange storie nu kort te maken," we kwamen wat laat op 25 Junie te Oudtshoorn aan.

Over een ijzeren brug, die de Olifantsrivier overspant, en door lange lanen van slanke blauwgombomen, rijdt men de bedrijvigste stad van de zuidwestelijke distrikten binnen. 't Is jammer, dat ik zo weinig tijd had om deze vooruitstrevende plaats goed door te

kijken, want het is vol van leven. Men kermt en zucht en klaagt niet zo onophoudelijk over de drukkende tijden. Men heeft er geen tijd voor. Twee en twintig prokureurs en agenten maken er, in meer dan een opzicht, een leven! 't Is een waar paradijs voor de zonen van Abraham, die men in grote getallen hier aantreft. Ze zijn meesters in de kunst om een groot gedeelte van de ontzaggelijke geldsommen, die de struisveren opbrengen, in hun wijde broekzakken te doen overgaan. Maar er zijn ook zeer rijke Afrikaners. Men zegt, dat de drie broeders Potgieter alleen over de 4000 vogels bezitten. Dit betekent zowat £20,000 per jaar.

Ou Neef, als jij en ik toch maar £1000 per jaar hadden, hoeveel goed zouden we ermee doen! Maar misschien worden we ook zuinig, naarmate we rijk worden, zoals meestal het geval is! Een doorbrenger is belachelijk, al is hij ook een tijdlang allemans vriend. Maar een gierigaard is hier op aarde een walgelijk voorwerp voor allen, en hij loopt bovenop gevaar, zijn eeuwig heil te verliezen. Laat ons dus maar met ons bescheiden deel tevreden zijn, niemand tot overlast wezen, en de rijke niet benijden, want hij heeft ook zijn smarten. Denk maar aan Bernie Barnato en vele andere ongelukkige miljonairs!

In dit dorp zijn er grote handelshuizen en fraaie kerkgebouwen, waaronder de N.G. Kerk de kroon spant. Vele jaren verliepen, voordat die kerk voltooid was en ingewijd kon worden. Toen ik een kind was, hoorde ik gedurig spreken van die wonderlijke kerk,

die geheel uit klip gebouwd is. Eindelijk was de kerk klaar, en van heinde en ver kwamen de mensen op om de inwijding bij te wonen. Ook mijn oude predikant, ds. A. A. Louw, van Murraysburg, en mijn oom gingen erheen, en zo hoorde ik alles omtrent de diensten en de leraars, die er waren. 't Is een mooi en sterk gebouw. De Afrikaanse boer is tevreden, in een hartebeesthuis te wonen; maar, als er een huis Gods gebouwd moet worden, zal diezelfde eenvoudige boer erop staan, dat het groot en fraai moet zijn. Ziet u, hij kent zijn Bijbel, en daar leest hij in Psalm xcvi. 6, dat in het heiligdom des Heren sterkte en sieraad aanwezig moeten zijn.

Toen ik de kostbare en in het oog lopende opvoedingsinrichtingen aanschouwde, wist ik meteen, dat ik me hier onder zeer geleerde jonge Oudtshoorners bevond. Ze weten allen natuurlijk, dat hun dorp de naam draagt van een Hollands goeverneur, die in de Kaapstad begraven ligt, en dat het niet aldus genoemd werd naar een uitgedroogde oude kruidhoorn, die men lang geleden hier gevonden heeft. Hoorn heeft altijd de betekenis van kracht en overvloed, zodat de stichters van het dorp er de rechte naam aan gegeven hebben!

Maar, het is laat. Ik kan je dus niet naar al de gebouwen van High Street en Queen Street nemen; evenmin naar al de mooie winkels, veremarkten en tabaksfabrieken, want dan blijven we er te lang. Ga jij nu maar, in de verbeelding, al de straten en wijken van de stad door. Ik ga naar het kosthuis van de heer C. Botha.

Ik vroeg mijn huiswaard meteen, of er kans was naar de Druipkelders te gaan.

Ja, hij zou er me heen zenden voor £ 1 10s.

Afgesproken.

Ik ging toen uit om te zien, waar ik een pak kleren kon kopen, waarin een fatsoenlike Kaffer beschaamd zou zijn op straat gezien te worden. Ik stapte een winkel in, en wat was ik blij, mijn oude vriend van de namiddag daar aan te treffen! Hij vroeg me, of de heer Keller me het paard gezonden had. We begonnen vervolgens over paardeziekten en de Kangogrotten zo gezellig te kouten, alsof we elkander reeds jarenlang kenden.

Man, ik ben gek naar de Joden. Ik heb te veel vriendschap in mijn eerste gemeente van hen ontvangen, om hen ooit te kunnen vergeten. Maar bovendien, ze zijn het uitverkoren volk van God. Welk een schitterende rij van dichters, wetgevers, krijgslieden, bouwmeesters en heiligen hebben ze ons geleverd? Welk ander volk kan ons mannen tonen, die 't bij Mozes, Salomo, Elia of Daniël halen? En hoe geheel enig staat dit volk onder al de wereldvolken, als het geslacht, waaruit de Zoon van God geboren werd! Ook Joden hebben, als andere volken, hun fouten. Zij houden misschien te veer van geld, net zoals wij, Afrikaners! Dit is zeer spijtig, want geldgierigheid is de wortel van alle kwaad en leidt tot oneerlikheid in de handel. De Jood bedriegt, zeggen wij; hij kan geen handel drijven zonder bedrog. Laat ons niet te haastig zijn

in ons oordeel. Door wie zijn we al meer bedrogen geworden: door Joden of door Kristenen, mede-Afrikaners niet uitgesloten?

Ik vroeg mijn oude vriend, of hij me een pak kleren kon verschaffen, dat ik wegwerpen kon, als ik uit de donkere holen van de aarde weer te voorschijn zou komen? Hij toonde me ettelike kledingstukken. Ik koos een lichtgeel pak, waarvoor hij me 15 shillings vroeg, doch ik kreeg 't eindelijk voor de helft van de prijs. Ik dacht, dat ik hier de Jood was! Toen ik thuis kwam en mijn vrouw wilde tonen, hoe ik er in de Druipkelders zou uitzien, vond ik, dat het baaitje me nog al paste. Maar het beenstuk was veel te nauw en erg door de motten beschadigd. De Jood was toch maar *de* Jood!

Ik besloot dus het onderste deel van mijn pyjama mee te nemen. Als jij met je gewone dracht in die grotten gaat zal het je, zolang je leeft, berouwen!

“Baas, as jij daar uit die gate kom, dan lijk jij na gan ding nie!” zegt Hans Pikeur.

En die Hottentot weet wat hij zegt, want hij is erin geweest, als je 't geloven wilt!

Ik denk, we moeten nu wat rusten na al de arbeid van de dag. Of ik echter veel slapen zal, daar twijfel ik aan, want morgen vroeg ga ik de onderaardse wonderen zien, en ik vrees, de gedachte daaraan zal me lang wakker houden. Ik zal echter trachten om te vergeten, dat er zulke dingen zijn, en misschien lukt het me, de slaap te vinden.

Aangename nachtrust, mijn lieve Neef!

VII.

NAAR DE DRUIPKELDERS.

Sam Hobbs — Grobbelaarsrivier — Schoemanshoek — De lange
Schoemanspoort — Hollands en Afrikaans — Kombuis-Kango
— Kango Hotel.

Ik kon verleden nacht bijna niet slapen. De droom van mijn kinderjaren, de begeerte van mijn rijpere leeftijd zou dan toch nu verwezenlikt worden! Ik zou dan zelf de Druipkelders in ogenschouw gaan nemen!

Om half zes was ik kant en klaar voor de tocht van drie harde uren in de schone morgenstond. Ik begon al bijna ongeduldig te worden; maar de gedachte, dat ik me voorgenomen had, nooit te morren of te klagen op deze reis, kwam me te stude! Ik zal je nu maar meteen ook zeggen, dat toen we van huis gingen, we afspraken om van al het liefelike in de natuur te genieten, en weinig of niets te zeggen van wat lelik, of niet naar onze zin was. Dit is waarom we het verhevene en schone in de natuur ook verheven en schoon vonden. Een zwartgallige oude grompot zal misschien lang niet alles zo mooi vinden.

Maar, dit is zijn eigen schuld. Het is immers niet aan de landstreek te wijten, als hij er als een brommende beer wil doorgaan, in plaats van als het blijde kind van een goede vader.

Het was al dicht bij zeven, toen mijn koetsier met een nieuwe kar en twee wakkere paarden voor de deur stilhield. Hij is een verstandige ou jong van omtrent 60 jaren, en hanteert de leisels op zulk een wijze, dat alle onrust van je wijkt. Als je hem kunt krijgen voor de tocht, neem dan geen ander. Hij woont bij de heer C. Botha, en verlustigt zich in de naam van SAM HOBBS.

Het was al licht genoeg om nu een gedeelte van het dorp te zien. Sam vertelde me het een en ander omtrent de prachtige gebouwen en de eigenaars, zodat ik een tamelijk goed begrip kreeg van de stad van de struiskoningen.

Maar ik verlangde naar de Druipkelders, en had nu geen oog voor het kunstmatige. Ik ben zeker, dat er onder al die rijke lieden geen gelukkiger man was in die vroege morgen dan IK—let wel met een grote I!

Hoe betoverend is de rijweg naar de grotten! Het lokt ons maar om voort te gaan naar die trotse Zwartberg, die we gisteren daar in het verschiet aanschouwden. Eerst gaan we een heel lange laan van hoge blauwgombomen in, en reizen enige mijlen tussen die levende, groene muren voort. Al hoger klimmen we, en al schoner wordt het toneel, dat zich aan ons zoekend oog ontvouwt.

Aan de linkerzij stroomt de Grobbelaarsrivier ons